

Ládjogahpir – I formødrenes fotspor (Heidi Persen)

3.2. - 13.3. 2022 på Gjenreisningsmuseet

Ládjogahpir (hornlue) er en tradisjonell samisk luetype, som i de seinere år har fått en renessanse. Nå kan du se hornluer laget av Heidi Persen her på Gjenreisningsmuseet.

Visningsperiode 3. februar – 13. mars

Duojár (ekspert på tradisjonelt samisk håndverk og kunsthåndverk) Heidi Persen har studert gamle ládjogahpir (hornluer) som finnes i museumssamlinger for å lære om gjenstandene og hvordan de ble skapt. Basert på de tradisjonelle teknikkene har Persen laget ti nye hornluer. Slik holder hun formødrenes fortellinger og kunnskaper levende og bidrar til å skape nye tradisjoner i vår tid. Duodji og ládjogahpir ble valgt av Persen som et redskap for å utrykke tilhørighet og å skape bånd til formødrene og til sjøsamisk kultur.

Duojár Heidi Persen lea dutkan boares ládjogahpiriid mat gávdnojit dávvirvuorkkáin oahpan dihte mo ládjogahpiriid duddjojedje. Daid dološ árbevirolaš duddjonvugiid mielde lea Persen duddjon logi ođđa ládjogahpira. Ná ealáskahtta son máttuid máidnasiid ja muitalusaid ja ođasmahtta dološ

duodjeárbevieruid. Duoji ja ládjogahpira bokte lea Persen nannen iežas gullevašvuoda máttuide ja mearrasámi kultuvrii.

Heidi Persen har utforsket ládjogahpir som en sjøsamisk håndverkstradisjon. Langt mindre av den sjøsamiske tradisjonen overlevde fornorskninga enn den samiske tradisjonen på innlandet.

Hornluer er en tradisjonell samisk luetype, som i de seinere år har fått en renessanse. Kunnskapen om luene er gjenstand for debatt. Persen har utforska hva som er regler og retningslinjer for hvordan hornluer skal sys, og hva som skjer når man prøver å ta opp igjen en duodji-tradisjon som har vært utdødd i sjøsamiske områder.

Utstillingen bygger på en utstilling produsert av Heidi persen i samarbeid med Norges Arktiske universitetsmuseum (Tromsø) og er basert på Heidi Persens masteroppgave «I formødrenes fotspor – Mahttaráhkkuid bálggái. En studie av hornluen som en sjøsamisk tradisjon (2019).

Utstillingen skjer innenfor de gjeldende smittevernreglene for kulturarrangementer på offentlig sted.

Bilder fra utstillingsåpning:

- Hornluer ble gjerne sydd av rødt kledstoff, mens blått eller sort stoff ble brukt som hornvedfarge for enker.
- De eldste luene er sydd av grønt kledstoff.
- Alle luene har kledestrimler, som ligger på hornet og hadde et pyntebånd rundt hornet.
- Luene var prydet med silke, blomstret stoff og perler. Gjerdene en heklet med silke, blomstret stoff og perler.
- Gjerdene var prydet med siella, perler, tinn, og andre gjenstander som ville verne dem.
- Hvordan selve luene ble brukt, er ikke kjent fra museumsfunnet eller furu, men det er antatt at de ble brukt til å henge på veggen.
- Ladingahpir gorrosvuvi dává rui laddis. Leaskkat geavahedje aitt da pes laddi vaddovdnin.
- Boarraseamos gahpirat leat gorrosvuvi laddis.
- Buot gahpirin lei laddi buddesta bearrabaddi coarvvis.
- Gahpir girahuvui silkkiin, bumb sin mas ledit, ja sahtii leat maid b speallavearka.
- Muhtin ladjogahpirin lei siella, r rähkaduvvon dävffis, coarvvis, bea danis, stäils dahje sibbas, maid ja lit su geas gahpir lei badjelis.
- Čoarvi väikkühi gahpira hämi. Eä vvit museačoačkaimasin leat rähk soagis dahje beazis, muhtun coarv ledje rähkaduvvon nähkis.
- Čoarvvis lei maid praktihkalaš do... sätit... kodit Giraid... mät...

